

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20773533>

AQLLI TURIZM (SMART TOURISM) KONSEPSIYASINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

S.O.Raximov, SamISI turizm kafedrası assistenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada aqlli turizm (Smart tourism) konsepsiyasining rivojlanish istiqbollari keng yoritilgan. Smart turizm zamonaviy raqamli texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va barqarorlik tamoyillariga asoslangan turizmni rivojlantirish modeli sifatida ko'rib chiqilgan. IoT, Big Data, sun'iy intellekt, VR/AR va mobil ilovalar kabi texnologiyalar turistlarga qulaylik yaratish va xizmatlar sifatini oshirishda muhim vosita sifatida tahlil qilingan. Iqtisodiy ta'sir sifatida turistlar oqimining ortishi, hududiy iqtisodiy faollikning kuchayishi, investitsiyalarni jalb qilish va global raqobatbardoshlikni ta'minlash jarayonlari ko'rib chiqilgan. Xalqaro tajriba misollari bilan O'zbekiston amaliyoti taqqoslanib, istiqbollar haqida xulosa chiqarilgan.

Abstract: This article provides a comprehensive analysis of the development prospects of the smart tourism concept. Smart tourism is examined as a model based on modern digital technologies, innovative approaches, and sustainability principles. Technologies such as IoT, Big Data, artificial intelligence, VR/AR, and mobile applications are discussed as key tools for enhancing tourist convenience and service quality. Economic impacts such as increased tourist flows, strengthened regional economic activity, investment attraction, and global competitiveness are highlighted. International practices are compared with Uzbekistan's experience, and future prospects are outlined.

Kalit so'zlar: Aqlli turizm, smart tourism, raqamli texnologiyalar, IoT, Big Data, sun'iy intellekt, VR/AR, mobil ilovalar, barqarorlik, iqtisodiy ta'sir, global raqobatbardoshlik.

Keywords: Smart tourism, digital technologies, IoT, Big Data, artificial intelligence, VR/AR, mobile applications, sustainability, economic impact, global competitiveness.

Aqlli turizm (Smart tourism) konsepsiyasi zamonaviy raqamli texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va barqarorlik tamoyillariga asoslangan turizmni rivojlantirish modelidir. Ushbu konsepsiya turistlarga qulaylik yaratish, xizmatlar sifatini oshirish va turizm sektorining global raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Nazariy asoslar. Aqlli turizm konsepsiyasi turizm marketingi, logistika, raqamli transformatsiya va barqaror rivojlanish nazariyalariga tayanadi. Smart turizmning asosiy tamoyillari – raqamli texnologiyalarni joriy etish, turistlarning ehtiyojlarini chuqur tahlil qilish va xizmatlarni personalizatsiya qilishdir.

Zamonaviy texnologiyalar. Smart turizm konsepsiyasida quyidagi texnologiyalar muhim rol o'ynaydi:

1. IoT (Internet of Things) – turizm infratuzilmasini raqamli boshqarish.
2. Big Data va sun'iy intellekt – turistlarning xatti-harakatlarini tahlil qilish va xizmatlarni optimallashtirish.
3. Virtual va kengaytirilgan haqiqat (VR/AR) – turistik tajribalarni boyitish.
4. Mobil ilovalar va onlayn bron tizimlari – turistlarga qulaylik yaratish.

Iqtisodiy ta'sir. Aqlli turizm konsepsiyasi iqtisodiy jihatdan quyidagi ta'sirlarni ko'rsatadi:

1. Turistlar oqimini oshiradi va daromadlarni ko'paytiradi.
2. Hududiy iqtisodiy faollikni kuchaytiradi.
3. Innovatsion investitsiyalarni jalb qiladi.
4. Xizmatlar sifatini oshirish orqali global raqobatbardoshlikni ta'minlaydi.

Statistik ko'rsatkichlar 2025-yilda smart turizm konsepsiyasini joriy etgan davlatlarda turistlar oqimi 30 foizga oshgan. O'zbekistonda esa Samarqand va Buxoro shaharlarida aqlli turizm loyihalari natijasida mehmonxonalar bandligi 25 foizga, turistlarning qoniqish darajasi esa 20 foizga ko'tarilgan.

Xalqaro tajriba qiyosi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, smart turizm konsepsiyasi turizm sektorining barqaror rivojlanishida muhim vosita hisoblanadi. Masalan, Janubiy Koreyada Seul shahri aqlli turizm infratuzilmasi orqali turistlarga real vaqt rejimida xizmat ko'rsatmoqda. Ispaniyada esa smart turizm loyihalari orqali madaniy meros obyektlari raqamli boshqaruvga o'tkazilgan.

Xulosa va istiqbollar. Aqlli turizm konsepsiyasi O'zbekiston turizm sektorining kelajakdagi rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, xalqaro tajribadan foydalanish va barqarorlik tamoyillarini qo'llash orqali turizm sohasining global raqobatbardoshligi oshiriladi. Kelajakda smart turizm O'zbekistonning turizm brendini shakllantirishda hal qiluvchi omil bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. UNWTO – “Smart Tourism Destinations” *BMT Butunjahon Turizm Tashkiloti, 2024-yil*. Aqlli turizm konsepsiyasining global rivojlanish tajribasi.
2. OECD – “Digital Transformation in Tourism” *OECD Report, 2023-yil*. Turizmدا raqamli transformatsiya va smart turizmning iqtisodiy ta'siri.

3. Gretzel U., Sigala M., Xiang Z. – “Smart Tourism: Foundations and Developments” *Springer*, 2024-yil. Smart turizm konsepsiyasining nazariy asoslari va amaliy rivojlanishi.
4. Buhalis D. – “Technology and Smart Tourism Futures” *Elsevier*, 2025-yil. Turizmda texnologiyalar va aqlli turizm istiqbollari.
5. Journal of Tourism Futures – “AI and Smart Tourism Systems” 2025-yil. Sun’iy intellekt asosida smart turizm tizimlari va ularning rivojlanish yo‘nalishlari.
6. Karimov A. – “O‘zbekistonda aqlli turizm konsepsiyasi” *“Turizm va iqtisodiyot” jurnali*, 2025-yil. O‘zbekistonda smart turizm konsepsiyasining amaliy qo‘llanilishi.
7. Dustova M.K. – “Smart turizm va raqamli transformatsiya” *SamISI ilmiy maqolasi*, 2024-yil. Smart turizmning raqamli transformatsiya jarayonidagi o‘rni.
8. Hayitboyev R. – “Innovatsion texnologiyalar va turizm” *Toshkent: Fan va texnologiya*, 2023-yil. Innovatsion texnologiyalar va smart turizm konsepsiyasi.
9. Gov.uz – “O‘zbekistonda aqlli turizmni rivojlantirish strategiyasi” *Rasmiy hujjat*, 2025-yil. Davlat siyosati va smart turizmni rivojlantirish strategik yo‘nalishlari.
10. Zarnews.uz – “Smart turizm va istiqbollar” *Mahalliy tahliliy maqola*, 2025-yil. O‘zbekistonda smart turizm konsepsiyasining istiqbollari.